

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

Форма навчання: денна

Кафедра української мови та літератури

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на тему:

**«ФОРМИ ПІДГОТОВКИ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО
ОЦІНЮВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 10–11 КЛАСАХ»**

Виконала: студентка 2 курсу
спеціальності 014 Середня освіта
(Українська мова і література)

Мазур А. В.

(прізвище та ініціали)

Керівник:

**к. філол. н., доцент
Філінюк В. А.**

(прізвище та ініціали)

Рецензент:

**к. пед. н., доцент
Стукан Г. О.**

(прізвище та ініціали)

Хмельницький – 2022 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧІВ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	6
1.1. Поточне та підсумкове оцінювання навчальних досягнень старшокласників з української мови.....	6
1.2. Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень з української мови.....	23
РОЗДІЛ 2. ПІДГОТОВКА ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 10–11 КЛАСАХ: РОЗМАЇТТЯ ФОРМ	37
2.1. Підготовка до ЗНО на уроках української мови в 10–11 класах.....	37
2.2. Самоосвітня діяльність здобувачів освіти з підготовки до ЗНО.....	43
2.3. Підготовка до ЗНО з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.....	48
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60

ВСТУП

Із запровадженням зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників закладів загальної середньої освіти українська освіта потребує оновлення підходів до освітнього процесу, адже майбутні фахівці повинні бути конкурентоспроможними на ринку праці, уміти застосовувати набуті знання та вміння в реальному житті, у професійній діяльності.

Запорукою успішного складання ЗНО є завчасна підготовка. Методики тестування, які використовують для контролю навчальних досягнень, посідають належне місце в сучасній практиці, оскільки забезпечують найбільш об'єктивну та всебічну оцінку навчальних досягнень здобувачів освіти з певної дисципліни.

Щоб у напруженій обстановці випускники закладів загальної середньої освіти могли впевнено скласти іспити, варто завчасно готуватися, тому учителям потрібно активізувати роботу та розробляти завдання різної форми та різного рівня складності, використовуючи іспит як засіб перевірки.

З метою якісної підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання у ЗЗСО проводять систематичну роботу на уроках української мови та літератури, під час повторення вивченого матеріалу, виконання колективних та індивідуальних завдань різного рівня для домашнього виконання, для роботи з учнями, які потребують підвищеної уваги вчителя.

У сучасному суспільстві все видозмінюється, адаптується під реалії сьогодення і виходить на новий рівень, так твориться ширша палітра можливостей для учнів, як саме вивчати предмет та готуватись до ЗНО. Недостатність теоретично-практичного матеріалу з цієї проблематики зумовили актуальність обраної теми «Форми підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови в 10–11 класах».

Об'єкт дослідження – оцінювання навчальних досягнень з української мови здобувачів освіти 5–11 класів.

Предмет дослідження – особливості різних форм підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень з української мови

в 10–11 класах.

Мета дослідження – описати можливості використання різних форм підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень з української мови випускників ЗЗСО.

Відповідно до мети, об'єкта, предмета дослідження було визначено **такі завдання:**

- проаналізувати оцінювання навчальної успішності здобувачів середньої освіти з української мови у старших класах;
- описати специфіку зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень;
- висвітлити розмаїття форм підготовки до ЗНО з української мови в 10-11 класах;
- здійснити опис підготовки до ЗНО на уроках української мови у 10-11 класах;
- дослідити самоосвітню діяльність старшокласників щодо підготовки до ЗНО;
- розкрити особливості вивчення української мови з допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Окреслені завдання дослідження викликали потребу застосування для їхньої реалізації **низки методів теоретичного рівня:** аналіз і систематизація мовознавчої, методичної та інструктивно-методичної літератури; узагальнення отриманої інформації; аналіз педагогічного досвіду для опису форм підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови в 10–11 класах.

Методологічну основу дослідження становлять праці О. Балакірева, Т. Грицюка, О. Локшиної, Т. Лукіної, М. Міщенко, О. Мокрогуза, Н. Морзе, М. Пентилюк, С. Петровича, В. Садкіна, А. Уліщенка, Н. Умецької, В. Федорова, Г. Шелехової, Т. Щурова, О. Яременка щодо особливостей вивчення та оцінювання української мови у закладах ЗЗСО.

Апробація результатів дослідження. За підсумками дослідницької діяльності було підготовлено публікації: «Підготовка до ЗНО з використанням

інформаційно-комунікаційних технологій» у збірнику наукових робіт здобувачів освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (українська мова і література) «Студентський альманах», 2022 рік, випуск 8; подано виступи: «Самонавчання: яка користь і як це зробити» на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Студентська молодь у науці» (02.11.2022, м. Хмельницький) «Питання державної підсумкової атестації з української мови здобувачів освіти в закладах загальної середньої освіти» на науково-практичному семінарі «Компетентнісний вимір шкільної освіти в умовах Нової української школи» (24.11.2022, м. Хмельницький).

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що нараховує 50 позицій. Загальний обсяг роботи дослідження – 64 сторінки, серед яких 59 – основного змісту.

РОЗДІЛ 1. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧІВ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

1.1. Поточне та підсумкове оцінювання навчальних досягнень старшокласників з української мови

Навчання мови починається з розвитку вміння здобувачів освіти розпізнавати та належним чином використовувати її багаті засоби вираження, розвивати запити щодо отримання інформації з різних джерел, оцінювати та застосовувати її для ефективного спілкування, а також висловлювати та відповідально відстоювати власні погляди під час комунікації, свою позицію. Зважаючи на це, для успішної адаптації до мінливих умов сьогодення здобувачі освіти повинні усвідомлювати необхідність повсякденного користування українською мовою, демонструвати ціннісне ставлення до мовного багатства, розглядати досконалий рівень володіння мовою як належну умову самореалізації в різних сферах життя.

У центрі освітнього процесу сьогодні перебувають здобувачі освіти та їхні потреби, мотивація, цінності та наміри. Тому оволодіння українською мовою має сприяти кращій соціалізації та розвитку навичок ефективної комунікативної взаємодії [21].

Учні повинні вивчати мовні явища та категорії не як абстрактні речі, які потрібно запам'ятати, а як інструменти для мовленнєвих дій. Важливо наголошувати не на ідентифікації та класифікації мовних явищ, на аналізі мови, а на правилах належного використання різних мовних одиниць в усному і письмовому мовленні, звертаючи особливу увагу на труднощі мови, слововживання, орфографічні перешкоди, правила узгодження мовних одиниць, культуру слова тощо [12]. Завдання також повинні дозволити здобувачам освіти набути різноманітних навичок і методів мовчазного читання, які дозволяють їм ефективно опрацьовувати інформацію, критично оцінювати та інтерпретувати інформацію, розуміти тексти та підтекст, створювати власні тексти в різних

жанрах і стилях тощо.

Оцінювання – процедура визначення навчальних досягнень здобувачів освіти, зокрема їхнього рівня щодо оволодіння змістом певного предмета, уміннями та компетентностями згідно з вимогами навчальної програми. За ступенем оволодіння знаннями і способами діяльності результати успішності здобувачів освіти поділяють на чотири рівні, як-от: початковий, середній, достатній і високий.

Поточне та підсумкове оцінювання в закладах загальної середньої освіти здійснюють у таких формах:

- усна (це можуть бути індивідуальне, групове та фронтальне опитування);
- письмова (оцінка за виконання самостійної або контрольної роботи, тестування);
- цифрова (найчастіше це тестування в електронному форматі).

Поточне оцінювання здійснюють під час поурочного дослідження теми. Його головні завдання визначаємо як встановлення та оцінка рівня розуміння та первинного засвоєння складників змісту навчального предмета, виявлення зв'язку між ними та змістом навчання попередніх предметів, закріплення знань, умінь і навичок [3].

Тематичне оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти передбачає вимірювання основних результатів вивчення теми або розділу.

Тематичну оцінку виставляють на підставі результатів опанування здобувачами освіти матеріалу теми або розділу впродовж її вивчення, також зважають на поточні результати, інші види навчальних робіт (практичні, дослідницькі, проєктні, контрольні роботи) та навчальна активність школярів. На початку вивчення певної теми всі здобувачі освіти знайомляться з тривалістю вивчення теми (кількість уроків з цієї теми); кількістю й тематикою обов'язкових робіт та строками їхнього проведення; умовами оцінювання [14].

Якщо вивчаються значні за обсягом теми, то рекомендують здійснювати кілька проміжних тематичних оцінювань. Якщо ж для оволодіння матеріалом

певної теми заплановано, до прикладу, лише 2–3 навчальні години, то їх варто об'єднати з іншими під час тематичного оцінювання.

Оцінку за півріччя виставляють за результатами тематичного оцінювання, а за рік – на основі підсумкових оцінок за перше і друге півріччя. Здобувачі освіти мають право на підвищення семестрової оцінки. Гнучкішої, диференційованої системи оцінювання потребують здобувачі профільної старшої школи, де важливо враховувати не тільки навчальні досягнення, але й творчі, проектно-дослідницькі, соціально вартісні результати.

Матеріалами для творчої роботи (усної або письмової) можуть бути: художні твори за попередньо обговореними темами, життєві ситуації, читання та аналіз змісту, а також допоміжні матеріали для окремих учнів (якщо обрано диференційований метод оцінювання) [3].

Обсяг письмового твору, орієнтовно, у методичних рекомендаціях визначають так:

Клас	Кількість сторінок
10 клас	3,0 – 3,5 сторінки
11 клас	3,0 – 3,5 сторінки

У монологічному висловлюванні варто оцінювати зміст і форму, це так зване мовне оформлення (орфографічні, пунктуаційні, лексичні, граматичні та стилістичні помилки). В усному висловлюванні (переказ, твір) оцінюють зміст, а також якість мовного оформлення (з огляду на досвід вчителя, без підрахунку помилок, з урахуванням технічної складності виправлення різних помилок у розмовному варіанті мовлення).

Письмові зв'язні висловлювання рекомендують оцінювати таким чином: визначати недоліки в змісті, підрахувати кількість помилок мовного оформлення з урахуванням їхнього співвідношення [14].

Рівень	Бали	Характеристика змісту	Грамотність
--------	------	-----------------------	-------------

		виконаної роботи	орфографічних і пунктуаційних	лексичних, граматичних і
Початковий (оцінку на цьому рівні отримують здобувачі освіти, які не досягли значного успіху за будь-яким визначеним критерієм)	1	Здобувач освіти буде лише самостійні, незв'язані між собою речення, словниковий запас речень бідний*.	15–16 і більше	9–10
	2	Здобувач освіти буде лише окремі фрагменти висловлювання, мовлення погано і граматично побудоване, одноманітне.	13–14	
	3	Обсяг висловлювання менше половини від норми; текст не завершений, помітні непослідовність викладу, пропуск фрагментів, важливих для розуміння думки; лексика і граматична будова збіднені.	11–12	
Середній (оцінку на цьому рівні заслуговують здобувачі освіти, які будують текст, що переважно відповідає нормі за критеріями	4	Усне чи письмове висловлювання за обсягом складає дещо більше половини від норми і характеризується певною повнотою і зв'язністю, проте деякі показники (до 7) є	9–10	

обсягу, повноти та зв'язності відтворення інформації, але має значно нижчі результати за іншими критеріями)		недоліками, як-от: неповне і поверхове розкриття теми; порушення послідовності викладу; немає чітких відмінностей між основною та вторинною інформацією; підбір слів не завжди вдалий (у разі перифразу – не використовується лексика автора)		7–8
	5	За обсягом робота наближена до норми, загалом повноцінна, тема розкрита більше, але за багатьма показниками (до 6 пунктів) є недоліки: характеристика роботи така, що тематика неочевидна, відсутня основна думка, стиль неоднорідний тощо.	7–8	
	6	За обсягом текст сягає норми, тема розкрита, виклад загалом зв'язний, але за кількома показниками (до п'яти) твір характеризується недоліками: яскраво виражений репродуктивний характер, відносна самостійність, слабка	5–6	

		аргументація, не завжди вдалий добір слів тощо.		
Достатній (оцінки на цьому рівні властиві для здобувачів освіти, які побудували текст достатньо вправно за більшістю стандартів, але за деякими з них ще припускаються помилок)	7	Здобувач освіти самостійно створює достатньо повний і зв'язний текст, що містить самостійно оцінені елементи (у разі перифразу – з урахуванням виду переказу), вдало добирає лексичні засоби (у разі перифразу – використовує авторський вислів, образні засоби), але в роботі є недоліки (до чотирьох), наприклад: невідповідність темі, порушення порядку викладу, не аргументована основна думка тощо.	4	5–6
	8	Здобувач освіти самостійно буде письмове висловлювання, яке є достатньо повним (у разі переказу – з урахуванням виду переказу), змістовним, самостійним, загалом вдалим, але за деякими	3	

		показниками ще трапляються недоліки (до трьох).		
	9	Здобувач освіти самостійно будує послідовний, закінчений, логічно викладений текст (у разі переказу – враховано вид переказу); розкриває тему, висловлює основні думки (при переказі – авторську позицію); вдало добирає лексичні засоби (при переказі – використовує авторську експресію, образне мовлення); проте припустимо, що є певні недоліки (за двома показниками): переважно відсутність індивідуальної позиції чи її відповідне обґрунтування тощо.	1+1 (негруба)	
Високий (оцінку на цьому рівні слід ставити за вміння будувати тексти за змістом і формою, висловлювати й аргументувати свою	10	Здобувач освіти самостійно будує зв'язний, закінчений (при переказі – враховує вид переказу) текст, обмірковує комунікативне завдання, висловлює свою точку зору, певним чином аргументує	1	3

<p>думку, уміти порівнювати різні погляди на ту саму тему, оцінювати мовленнєву ситуацію, коригувати комунікативне завдання під конкретною ситуацією)</p>		<p>різні точки зору на проблему; (у випадку переказу – порівнює свою позицію з авторською), твір характеризується багатим словниковим запасом, граматичною правильністю, дотриманням стилістичної єдності та виразністю тексту, однак за одним із критеріїв визначається недолік.</p>		
	11	<p>Здобувач освіти самостійно буде зв'язний, закінчений (при переказі – враховує вид переказу) текст з урахуванням комунікативного завдання, висловлює власну точку зору, порівнюючи її з думкою однокласників (у разі переказу – враховує позицію автора), уміє зіставляти обговорювані теми з власним життєвим досвідом, добирати переконливі докази для обґрунтування тієї чи тієї позиції з огляду на потребу</p>	1 (негруба)	2

		вирішення певних життєвих питань; загалом робота засвідчує багатство словникового запасу, точність слововживання, єдність стилю та різноманітність граматики.		
	12	Здобувач освіти самостійно створює чіткі, оригінальні твердження й думки, спираючись на ситуацію комунікації, аналізує різні точки зору на одну й ту саму тему, добирає переконливі аргументи на підтримку тієї чи тієї позиції, усвідомлює цінність використання тієї чи тієї інформації для вирішення різних життєвих проблем, твір характеризується багатим словниковим запасом і граматичною правильністю	–	1

*Під час оцінювання усних висловлювань педагог ураховує відхилення від нормативної вимови, правильно інтоновані речення; під час оцінювання письмових висловлювань зважає на наявність: 1) помилок у правописі та пунктуації, які підраховують сумарно, без розрізнення (перший компонент оцінки); 2) лексичних, граматичних і стилістичних (другий компонент оцінки). Загальну оцінку за мовне оформлення вираховують так: бал за орфографію та пунктуацію додають до бала за сумою лексичних, граматичних і стилістичних

помилки, одержане число ділимо на два; наступний крок – додати бал за зміст, поділити отриманий результат на два; неціле число заокруглюємо на користь здобувача освіти [14].

Під час написання диктанту перевіряють уміння правильно писати слова згідно з вивченими правилами правопису та традиційними написаннями, визначеними для запам'ятовування, розставляти розділові знаки відповідно до встановлених правил пунктуації, правильно оформлювати заголовки, абзаци тощо. Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою [20].

Для контрольного текстового диктанту використовується текст, інформаційно новий, але доступний для здобувачів певного класу.

Рекомендують обирати тексти такого обсягу:

Клас	Кількість слів у тексті
10 клас	170 – 180 слів
11 клас	180 – 190 слів

Диктант оцінюють однією оцінкою на основі врахування правописних та пунктуаційних помилок; виправляють, але не враховують таких помилок:

- 1) на правила, які не вміщено до навчальної програми для 10–11 класів;
- 2) на правила, як ще на певний момент не вивчали на уроках української мови;
- 3) у словах з традиційними написаннями, які не піддаються перевірці і над ними не проводили спеціальної роботи;
- 4) на вживання авторських розділових знаків.

Повторювані помилки (кількаразова помилка в тому самому слові), вважаються однією помилкою; однотипні помилки на одне орфографічне чи пунктуаційне правило, але в різних словах чи різних реченнях вважаються різними помилками; варто диференціювати грубі і негрубі помилки.

Негрубими вважають такі помилки:

- 1) винятки з правил;
- 2) написання великої букви в складних власних назвах;
- 3) написання разом і окремо префіксів у прислівниках, що були утворені

від іменників з прийменниками;

4) уживання замість одного знаку іншого;

5) розрізнення *не* і *ні* (у сполученнях *не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...*);

6) пропуск одного із парних розділових знаків, порушення послідовності розділових знаків;

7) заміна українських букв буквами іншого алфавіту [14].

П'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки; орфографічні та пунктуаційні помилки на неопрацьовані правила виправляються, але не враховуються [11].

Бали	Кількість помилок
1	15–16 і більше
2	13–14
3	11–12
4	9–10
5	7–8
6	5–6
7	4
8	3
9	1+1 (негруба)
10	1
11	1 (негруба)
12	–

Есе – це насамперед самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми, її осмислення, невеликий за обсягом текст, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу. Есе розрізняють 2 видів: вільне та формальне [14].

Вільне есе має такі ознаки: невеликий обсяг (орієнтовно 7–10 речень); вільна форма та спосіб викладу думок; довільна структура; обов'язковий

критерій – чітко виражена авторська позиція.

Формальне есе має такі ознаки: дотримання чіткої й логічної структури тексту, послідовність належних компонентів (тези, докази, приклади, оцінювальні судження, висновки); обґрунтування (доведення або спростування) тези.

За структурою есе повинно містити вступ, аргументацію вибору теми есе. Основна частина передбачає теоретичне пояснення обраної проблеми, виклад основної думки. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, з огляду на дані, інші аргументи і твердження.

Висновок містить узагальнення й аргументовані підсумки до теми тощо; вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині.

Оцінювання мовного та змістового оформлення есе здійснюють так [14]:

Критерії оцінювання змісту есе	Бали	Критерії оцінювання мовного оформлення есе		Бали
		Грамотність		
		орфографічні, пунктуаційні, помилки	лексичні, граматичні, стилістичні	
Побудованому здобувачем освіти тексту бракує зв'язності та цілісності, лексика та граматичне оформлення роботи потребують урізноманітнення, теза не відповідає запропонованій темі, не наведено аргументації.	1	13 і більше		1
Побудоване здобувачем освіти висловлення характеризується фрагментарністю, вираження думок перебуває на первинному	2	12	9–10 і більше	2

рівні, словниковий запас і граматична побудова повинні бути різноманітнішими, теза не відповідає запропонованій темі, наведена аргументація недоречна				
Здобувачеві освіти слід зосередити увагу над розвитком вміння більш зв'язно і чітко висловлювати власні думки, наполягати на єдності змісту і стилю висловлювання, словниковий запас і граматична будова повинні бути багатшими і різноманітнішими; теза не відповідає чітко запропонованій темі; наведені аргументи не впливають із тези; приклад недоречний; висновок нечіткий.	3	11		3
Висловлення здобувача освіти за обсягом трохи більше половини звичайного, з певною цілісністю і зв'язністю; основна інформація повинна бути чіткіше відокремлена від другорядної; висновок і аргумент лише частково відповідають або не мають нічого спільного з аргументом; трапляються недоліки за низкою показників	4	9–10		4

(до семи): посереднє розуміння, порушення послідовності побудови твору, словниковий запас нижче середнього, відносна одноманітність стилю роботи.			7–8	
За обсягом робота здобувача освіти наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент; приклад непереконливий; висновок лише частково відповідає тезі, не пов'язаний з аргументом та прикладом; трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, не простежується основна думка, відносно струнка побудова твору, середній рівень словникового запасу, бракує стильової єдності.	5	7–8		5
За обсягом висловлення здобувача освіти відповідає нормі, тема розкрита, виклад загалом зв'язний; наведено один доречний доказ; лише один непереконливий приклад; висновок лише частково	6	5–6		6

<p>відповідає тезі або не пов'язаний з доказами та прикладами; помітні недоліки за п'ятьма показниками: відтворювальний характер висловлювання, немає самостійно сформульованих суджень, недостатня аргументованість, добір слів не завжди вдалий, здобувач освіти неточно добирає слова й синтаксичні конструкції.</p>				
<p>Здобувач освіти самостійно створює достатньо повний і зв'язний текст, що містить елементи самостійного судження, формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; наводить доречний аргумент; вдало добирає лексику; висновки відповідають запропонованій темі; робота має недоліки (до чотирьох пунктів): відхилення від теми, порушення порядку її викладу; висловлювання не завжди конкретні, викладені без місця для міркувань, підкріплених фактичним матеріалом, нелогічне розташування абзаців, переходи</p>	7	4	6	7

між ними без мотивації; основна думка не простежується.				
Здобувач освіти самостійно буде достатньо повне та змістовне висловлювання, широко охоплюючи тему, формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; наводить відповідну аргументацію; приклади не вказано; висновок відповідає запропонованій темі; є недоліки за показниками (трьома): тема не стосується дійсності, не підібрано переконливих доказів на підтвердження певного явища, словниковий запас відносно багатий, а твердження не вирізняються різноманітністю та чіткістю слів.	8	3	5	8
Здобувач освіти самостійно буде послідовний, закінчений, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; розкриває тему загалом і виражає головну думку; наводить доречний аргумент; вдало добирає лексику; наводить доречний приклад. У роботі недоліки визначаються за	9	1+1 (негруба)	4	9

двома показниками: нечітке викладення тези, нечітка особиста позиція, неналежна аргументація тощо.				
Здобувач освіти самостійно будує зв'язний і закінчений текст, враховуючи комунікативне завдання, чітко формулює тезу; певним чином аргументує різні погляди на проблему, наводячи два доречних і переконливих аргументи, приклади; неординарна структура твору, твір характеризується багатим словниковим запасом, граматично правильний, стилістично зв'язний і виразний у тексті, але за одним із критеріїв допущено помилку; висновки відповідають запропонованій темі та зроблені на основі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	10	1	3	10
Здобувач освіти самостійно будує зв'язний та завершений текст, враховує комунікативне завдання; вправно формулює тезу; зв'язно висловлює власні ідеї, порівнює свої думки з думками інших,	11	1 (негруба)	2	11

<p>пов'язує обговорювані теми з власним життєвим досвідом, наводить два доречних і переконливих аргументи, якщо потрібно обґрунтовувати ту чи іншу позицію щодо розв'язання певної життєвої проблеми; твір вирізняється багатством словникового запасу; висновки відповідають запропонованій тематиці та робляться зі сформульованої тези, аргументів та прикладів.</p>				
<p>Здобувач освіти самостійно створює чітке, оригінальне висловлення на основі мовленнєвої ситуації; всебічно охоплює тему; уміло формулює тезу; аналізує різні точки зору на ту саму тему; наводить два доречні аргументи, спираючись на інформацію, отриману з різних джерел для розв'язання певних життєвих проблем; приклади переконливі й конкретні; загальний, послідовний і несуперечливий розвиток думок (логічність і зв'язність висловлення);</p>	12	-	1	12

висновок	відповідає				
запропонованій	тезі; твір				
відзначається	багатством				
слововживання	та художньою				
цінністю.					

Отже, здобувачі освіти повинні запам'ятовувати мовні явища і категорії не як абстрактні речі, а засвоювати їх як засоби мовленнєвої поведінки. Основні види оцінювання результатів здобувачів освіти – це формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація (у формі ЗНО). Оцінюванню підлягає мовленнєва діяльність учнів: аудіювання (слухання і розуміння прочитаного), говоріння (діалогічне та монологічне висловлювання – усний переказ) читання, письмо (виконання вправ; списування вибіркового; написання під диктовку (з навчальною метою)). Для оцінювання використовується 12-бальна система, яка, за свого боку, поділяється на чотири рівні: початковий, середній, достатній та високий.

1.2. Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень з української мови

Головною передумовою запровадження в Україні зовнішнього незалежного оцінювання є проголошення доступності якісної освіти для кожного громадянина України як принципу розвитку національної освіти. Основні цілі української системи освіти – створення сприятливих умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, формування покоління, здатного навчатися впродовж життя, створення та розвиток цінностей громадянського суспільства. Ще один пріоритет вітчизняної політики розвитку освіти – це створення рівного доступу дітей та молоді до якісної освіти [1].

Однією з нагальних проблем доступу до освіти в Україні наприкінці ХХ століття став вступ молоді до вищих навчальних закладів, особливо через упереджене оцінювання навчальних досягнень абітурієнтів, усну та письмову

методику вступних іспитів, застарілість процедур та змісту. Іспити проводили з окремих предметів, побутували корумповані програми вступу до вишів. Це викликало резонанс у суспільстві проти корупційних проявів вступної діяльності, який вилився в спроби деяких провідних вишів запровадити антикорупційні заходи при вступі до навчальних закладів: перехід на письмову форму іспиту, проведення якого є відкритим, телевізійний процес іспиту в аудиторії, ознайомлення з технологією вступного іспиту тощо.

Напередодні запровадження зовнішнього незалежного оцінювання знань соціологічне дослідження ставлення молоді до випускних і вступних іспитів (Центр «Соціальний моніторинг», 2002) показало, що дві третини респондентів вважають їх непрозорими, а кампанія потребує кардинального перегляду. Більшість студентів виступали за включення балів підсумкових іспитів, отриманих у школі, до вступного іспиту. Крім того, більше половини респондентів вважають, що незалежне оцінювання підвищить прозорість системи вступу до вишів і допоможе об'єктивно оцінити навчальні досягнення абітурієнтів.

1999 року Міжнародний фонд «Відродження» запропонував передпроектне дослідження процедури незалежного тестування з метою розробки новітньої технології проведення вступних іспитів як антикорупційного заходу. Мета таких заходів – це вивчення світового досвіду вступних іспитів до вищих навчальних закладів та популяризація наявної вітчизняної практики застосування іспитів провідними університетами України, наприклад НУ «Києво-Могилянською академією», Київським державним університетом ім. Т. Шевченка, Львівським національним університетом ім. І. Франка, Одеським педагогічним університетом ім. І. Мечникова, Харківським національним педагогічним університетом ім. Г. С. Сковороди. Згодом цей освітній експеримент переріс у проєкт «Центр тестових технологій». Розпочали комплексно вивчати умови та можливості незалежного оцінювання абітурієнтів при вступі до закладів вищої освіти.

У 2002 році фонд «Відродження», Міністерство освіти і науки, Академія

педагогічних наук України досягли домовленості про співпрацю щодо цієї ініціативи. Варто зазначити, це початок широкомасштабного навчального експерименту, який базується на запровадженні зовнішнього незалежного оцінювання абітурієнтів за технологією тестування, з розробкою на початку різноманітних моделей, розробкою нормативно-правової бази проведення ЗНО. Апробовано різні процедури та сам тест з української мови, математики та історії. Центр випробувальних технологій і чотири університети, де розпочато проєкт, стали основними учасниками цієї експериментальної діяльності. З часом до них долучилися Донецький державний університет, Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди та ін., які мають досвід використання методики тестування на вступних іспитах.

Позитивні показники дослідницьких експериментів, підтримка освітянської спільноти та суспільний резонанс щодо впровадження ЗНО допомогли прискорити впровадження такої передової технології в освітній царині в Україні. У 2004–2005 роках Кабінет Міністрів України видав два документи: «Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» від 25.08.2004 р., № 1095 [4] та «Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» від 31.12.2005 р., № 1312 [23], які узгоджували розгортання повноцінного запровадження ЗНО в нашій країні. Було передбачено, що ЗНО навчальних досягнень випускників ЗЗСО одночасно виконуватиме дві функції: це буде державна підсумкова атестація випускників ЗНЗ (ДПА) і водночас добір вступників для ЗВО. Для реалізації завдань Уряду та відповідно до Указу Президента України від 4 липня 2005 р. «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», Програми діяльності Кабінету Міністрів України і відповідних урядових постанов було вперше рекомендовано незалежне зовнішнє оцінювання випускників, які виявили бажання стати студентами закладів вищої освіти.

За масштабністю та складністю освітньої трансформації України ця

реформа є найвагомішою за останні роки.

Сукупність заходів зовнішнього незалежного оцінювання – це система складників, стандартизованих за формою і змістом, як-от: засоби вимірювання (тести, процедури проведення тестів та перевірки виконання тестів). Порушення стандартів у якомусь із цих компонентів призводитиме до спотворення й нівеляції одержаних результатів. З моменту запровадження системи ЗНО в Україні здійснено такі кроки для забезпечення її функціонування:

1) створення відповідної інфраструктури: Українського центру оцінювання якості освіти (УЦОЯО), регіональних центрів оцінювання якості освіти, екзаменаційні центри, лабораторії факультету післядипломної освіти тощо;

2) розроблені методики написання завдань ЗНО, удосконалення їх змісту, підготовки педагогічних працівників до тестування, безпосередньої організації процесу та перевірки результатів; рекламна діяльність [4].

Учасники зовнішнього оцінювання – це особи, які перевіряють, розробляють, керують, опрацьовують і транслюють результати зовнішнього оцінювання.

Скласти іспит можуть усі випускники закладів загальної середньої освіти поточного навчального року, які бажають стати студентами ЗВО України, випускники закладів загальної середньої освіти минулих років.

Український центр оцінювання якості освіти, а також Міністерство освіти і науки України, департаменти освіти та науки, заклади середньої та вищої освіти проводять зовнішнє оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, які бажають вступити до закладів вищої освіти. Підтримку надають урядові структури. Допомагають провести зовнішнє оцінювання Програма сприяння зовнішньому оцінюванню в Україні, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Міністерство охорони здоров'я, обласні державні адміністрації та місцеві самоврядні органи [23].

Учасники гарантовано пройдуть тестування та отримають своєчасну інформацію про отримані результати за умови виконання таких обов'язків:

1) своєчасно записатися на тестування в пункті реєстрації та надати повну та правдиву інформацію про себе;

2) ввічливо ставитися до всіх, хто організовує, проводить або бере участь у тестуванні;

3) своєчасно прибути до пункту тестування з паспортом та іншими документами, перелік яких визначається УЦОЯО, або повідомити організатора тестування про об'єктивні причини, які перешкоджають вам скласти тестування, але надати право брати участь у додаткових сесіях;

4) знайомий з порядком і правилами складання іспиту;

5) не використовувати під час проведення іспиту (в аудиторії та в приміщеннях пунктів тестування) в особистих цілях та на користь інших і третіх осіб: мобільні телефони, фото- та відеотехнічні засоби, технічні засоби; друковані та рукописні матеріали, які можна використати як додаткове джерело інформації для пошуку відповідей на завдання;

6) виконувати всі інструкції та вимоги персоналу організації в межах конкретного пункту тестування;

7) під час тестування не контактувати з іншими учасниками тестування (розмовляти, передавати різні матеріали, консультуватися чи бути консультованими тощо);

8) після виконання завдань ЗНО здати всі тестові матеріали відповідальному за тестування.

Згоду взяти на себе ці зобов'язання кандидати оформлюють на звороті бланка відповідей і підписують у день іспиту. У разі порушення згаданих положень учасника тестування можуть видалити з місця проведення тестування, а отримані результати – визнати недійсними.

УЦОЯО під час підготовки, проведення та оцінювання результатів тестування гарантує учасникам ЗНО: рівні умови; об'єктивність; неупередженість [23].

Ці гарантії реалізуються так [23]:

1. Повна конфіденційність. Зміст тестів, інформацію про авторів тестових завдань та учасників тестування, програмне забезпечення суворо охороняють в УЦОЯО. Лише певні співробітники мають доступ до цієї інформації, попереджені про сувору відповідальність за її розголошення. Для захисту конфіденційної інформації центр розробив систему заходів, які унеможливають порушення конфіденційності.

2. Стандартизовані процедури тестування. Усі елементи програми деталізовано в спеціальному навчальному документі УЦОЯО. Відповідальні за управління процесом тестування з ними знайомі. Завдяки стандартизованим процедурам ЗНО традиційно розпочинається та завершується одночасно на всіх пунктах ЗНО. На початку відкривають спеціальний пакет із тестовими завданнями. Усі учасники тестування отримують однаковий бланк відповідей. Виконані роботи перевірятимуть за допомогою єдиного програмного забезпечення та за спеціальними процедурами.

3. Специфіка змісту тесту. До складу тестів входять завдання, спрямовані на досягнення випускниками ЗЗСО достатнього та високого рівня навчальних досягнень. Більше половини тестових завдань спрямовані не лише на відтворення знань, а на їхнє використання в контекстних навчальних ситуаціях. Щоб зробити витік даних із системи неможливим, кожен використовує окрему версію неповторного тесту. Однак ці варіанти однакові по всій країні. Усі завдання відповідають навчальній програмі кожного предмета закладів загальної середньої освіти. Жодне завдання іспиту не виходить за рамки шкільної програми. Передбачені різні форми завдань. У роботах з української мови та літератури, математики та історії України використовуються так звані відкриті завдання, які потребують розгорнутої відповіді, висловлення власного судження або написання мінітвору.

4. Спеціально підібраний і навчений персонал. Хоча до проведення ЗНО залучені тисячі людей, усі вони пройшли спеціальну підготовку та отримали сертифікати. Умовами проведення ЗНО передбачено, що в аудиторії, де

проводиться ЗНО, не можуть виконувати обов'язки адміністратора вчителі, які працюють у цьому ЗЗСО, на території якого розташований пункт ЗНО. У період тестування з окремого предмета в аудиторії не працюють вчителі, які викладають цей предмет. Інструктори з тестування та їхні помічники дізнаються особисті дані учасників, які працюватимуть у певних аудиторіях, за кілька хвилин до початку тестування.

5. Високий ступінь централізації процесу ЗНО. Більшість підготовчих процедур здійснюється в УЦОЯО, зокрема: підготовка та друк тестових зошитів; оформлення та розсилка запрошень зареєстрованим особам; визначення місць тестування, аудиторії та місця для кожного учасника; обробка результатів тощо. Це дає можливість збереження конфіденційності для запобігання зовнішньому впливу на процедури та результати тестування.

6. Оригінальне програмне забезпечення, розроблене УЦОЯО. Він може обробити сотні тисяч бланків відповідей за досить короткий проміжок часу без стороннього втручання та автоматично визначити результати тестування для кожного учасника. Тільки після завершення оцінювання кожної роботи можна розшифрувати прізвище автора відповіді та зберегти копію контрольної роботи на електронному носії.

7. Специфічний процес опрацювання бланків відповідей. Усі відповіді мають бути відскановані та введені в базу даних, перш ніж вони будуть перевірені. Тому їх не знищують і не виправляють. Бланк відповідей А перевіряється комп'ютером. Бланк відповідей Б з рукописним текстом або відповідями буде надіслано трьом викладачам (екзаменаторам) для перевірки. Важливо знати, що форма Б ніколи не перевіряється екзаменатором області, міста чи району, де заповнена форма. Тому перевіряльники не знають, чію роботу вони перевіряють. Після перевірки форму Б з оцінками екзаменатора буде повторно відскановано та збережено в електронному вигляді.

8. Фізичний захист. Згідно з рішенням уряду, УЦОЯО та його дочірні установи перебувають у супроводі працівників МВС України. Тестові матеріали для пунктів тестування та бланки з відповідями до пунктів обробки

доставляються спеціальними службами під охороною. У пунктах здачі ЗНО за тестовими матеріалами здійснюють нагляд працівники МВС України.

9. Громадський контроль за тестуванням. УЦОЯО запрошує батьків, представників ЗМІ, громадських організацій, політичних партій, органів влади, навчальних закладів усіх типів і форм власності для спостереження за всіма складовими процесу зовнішнього незалежного оцінювання. Для цього потрібно лише зареєструватися в будь-якому пункті ЗНО та не втручатися в ЗНО.

10. Інші фактори, що не можуть бути розголошені.

Отже, УЦОЯО вживає належних заходів для забезпечення належних умов, об'єктивності та неупередженості ЗНО у формі тестування. Проте за дотримання цих умов відповідають не тільки фахівці УЦОЯО. Суттєво, щоб самі учасники виконали взяті на себе зобов'язання під час проходження тестування.

Вважаємо за доцільне рішення про зарахування результатів ЗНО як форми державної підсумкової атестації здобувачів освіти.

Державну підсумкову атестацію випускників закладів загальної середньої освіти розпочали визначати за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з таких предметів: української мови та літератури (або лише української мови для вступу на визначені спеціальності); математики або історії України (завдання стосуються ХХ – початку ХХІ століття) – за вибором випускника; навчального предмета за вибором випускника (серед запропонованих предметів – математика, історія України, англійська, іспанська, німецька, французька мови, біологія, географія, фізика, хімія).

Для проходження ДПА можна обрати й математику, й історію України.

У разі проходження ДПА у формі ЗНО з іноземної мови випускники 11 класів закладів загальної середньої освіти, які вивчали цю іноземну мову:

- на рівні стандарту або академічному рівні, отримують бал ДПА за результатами виконання завдань 43 визначених завдань;

- на профільному рівні отримують бал ДПА за результатами виконання 59 тестових завдань [23].

Також з 2019 року ДПА у формі ЗНО з української мови, математики або історії України проходитимуть здобувачі освіти закладів професійної (професійно-технічної), вищої освіти, які у визначений рік тестування здобудуть повну загальну середню освіту. Бал ДПА буде зараховано як результат виконання визначеного переліку завдань сертифікаційної роботи (кількість залежить від навчального предмета).

У 2008–2009 роках результати ЗНО за шкалою 1–12 балів було зараховано випускникам ЗЗСО як бал ДПА за освітній рівень повної загальної середньої освіти. Починаючи з 2015 року, результати ЗНО для випускників зараховують як оцінку за підсумкову атестацію.

У 2015 році ДПА визначалася за результатами ЗНО з української мови і літератури (зараховували лише частину завдань з української мови). У 2016 році – з двох навчальних предметів: української мови і літератури та математики або історії України (за вибором учасника).

У 2017, 2018 роках як оцінки за підсумкову атестацію зараховували результати ЗНО з трьох навчальних предметів: українська мова і література (визначений перелік завдань з української мови); математика або історія України (визначені історичні періоди); навчальний предмет за вибором випускника (математика, історія України, англійська, іспанська, німецька, російська, французька мови, біологія, географія, фізика, хімія).

Через воєнні дії в Україні у 2022 році було скасовано проведення традиційних вступних випробувань до закладів вищої освіти, відповідно втратили чинність накази, що регламентують проведення ЗНО та ЄВІ/ЄФВВ. Замість традиційних вступних випробувань у форматі ЗНО, у 2022 році було вперше проведено тестування у форматі НМТ (національний мультипредметний тест). Це комп'ютерний онлайн-тест, що складався з трьох блоків: українська мова, математика та історія України. Тест містив по 20 завдань з кожного блоку, виконати які потрібно за 120 хвилин (згодом час на виконання завдань було збільшено).

Визначення результатів ЗНО здійснюють згідно з Порядком визначення

результатів зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників ЗЗСО, затвердженим наказом директора УЦОЯО, за допомогою програмних засобів, які розробили спеціалісти названого центру.

Результати ЗНО використовують для вступу до різних ЗВО, а вступ визначають за сукупністю (певною кількістю) результатів тестування з кожного предмета. Ураховуючи важливість результатів ЗНО, УЦОЯО має оприлюднювати результати іспитів у такому масштабі, який згодом дозволить вчиняти певні операції з цими результатами, що матиме реальне значення, оскільки результати ЗНО різних учнів потрібно порівнювати, і це порівняння справедливе за своєю суттю.

Тому для оцінювання результатів зовнішнього незалежного оцінювання використовують 100-бальну шкалу (числа інтервалу від 100 до 200 з кроком 0,5 бала. Вона базується на оцінках, розрахованих на основі суми тестових балів.

Результати ЗНО обчислюють як арифметичну суму всіх балів за кожне виконане тестове завдання після того, як відсканують бланки відповідей А і Б та автоматично оброблять за такою схемою [4]:

- завдання на вибір однієї правильної відповіді оцінюють 1 балом, якщо учасник зазначив правильну відповідь;
- завдання з короткою відповіддю (одним словом) оцінюють 1 балом, якщо учасник дав правильну відповідь;
- завдання на встановлення відповідності оцінюють 1 балом за кожну правильно встановлену відповідність (логічну пару);
- завдання відкритого типу перевіряють два екзаменатори за критеріями, які надає УЦОЯО.

Відповіді на тестові завдання закритого типу, схеми, рекомендації, зразки оцінювання відкритих тестових завдань оприлюднюють на сайті УЦОЯО у встановлені строки.

В інформаційних картках, які додають до сертифікатів ЗНО, вказують результати за рейтинговою шкалою [100–200] балів та кількість тестових балів із кожного предмета.

Рейтингова шкала була розроблена на основі таких чинників:

- наближеність еталонної шкали до середнього значення результатів кожного предмета;
- розподіл абітурієнтів за шкалами є приблизно однаковим незалежно від предмета іспиту;
- абітурієнти з вищими балами з конкретного предмета отримують не нижчі результати за цією шкалою, ніж абітурієнти з нижчими балами з цього ж предмета;
- абітурієнти з однаковим балом з цього предмета мають однакову оцінку за цією шкалою;
- процедури шкалювання мають відповідати місії ЗВО щодо надання приймальним комісіям надійної інформації для вступної кампанії. Завдання сертифікації навчальних досягнень випускників пов'язане з вимогами державних освітніх стандартів та навчальних програм

Використання рейтингової шкали дає можливість визначити та ранжувати абітурієнтів залежно від того, наскільки успішно вони виконали тест [24].

Ефективна освіта в закладах загальної середньої освіти, зокрема на уроках української мови, передбачає формування в здобувачів освіти вмінь застосовувати набуті знання, навички, способи навчальної, комунікативної діяльності, особистий досвід у різних життєвих ситуаціях. Важливий засіб успішної реалізації цього завдання – застосування в освітньому процесі компетентісно орієнтованих завдань.

Можемо стверджувати, що компетентісно орієнтоване завдання становить спеціально створений навчальний конструкт, який застосовують для формування або перевірки предметних і ключових компетентностей здобувачів освіти.

Особливість цих завдань полягає в тому, що вони мають на меті не відтворення інформації, а організацію самостійного пошуку та творчості. Отримані знання та вміння здобувачів освіти самостійно шукати потрібну інформацію, обирати спосіб дій у конкретних умовах, а головне – застосовувати

знання, уміння та навички для вирішення конкретних, спеціально дібраних навчальних завдань. Тому компетентнісно орієнтовані завдання базуються на знаннях і навичках, що передбачає їхнє застосування в реальній діяльності, тобто залучення школярів до позитивних дій.

Компетентнісно орієнтовані завдання доцільно застосовувати для формування предметної компетентності – формування впевненого мовця (йдеться про здатність використовувати набуті мовні знання, орфографічні, комунікаційні вміння в нестандартних ситуаціях) а також з метою перевірки їхньої сформованості. Відповідно до мети рівень самостійності учнів під час виконання завдання може бути різним. Виконуючи вправи з метою формування компетентностей, здобувачі освіти можуть прохати про допомогу вчителя. На етапі перевірки результатів сформованості компетентностей здобувачі освіти виконують завдання самостійно.

Мотиваційний етап стислий за обсягом часу, проте його варто провести перед формулюванням самого завдання. На цьому етапі варто подавати лише ту інформацію, яку здобувач освіти сприйматиме зацікавлено, це спонукатиме його до якісного виконання завдання, визначати доцільність. Наприклад:

- 1. Допоможи однокласнику відібрати надійні джерела інформації в мережі Інтернет.*
- 2. Позмагайся з сусідом по парті під час виконання тестових завдань.*
- 3. Презентуй себе за одну хвилину, використавши певні слова.*
- 4. Склади оголошення про кішку, яка втекла з будинку.*
- 5. Запиши відеозапрошення на свій день народження.*

У формулюванні завдання дають лаконічне пояснення, що потрібно зробити здобувачеві освіти. Формулювання не повинно містити двозначних тверджень. Найкраще обирати прості синтаксичні конструкції, не зловживати складнопідрядними реченнями, відокремленими членами речення, зворотами, невідомою лексикою тощо. Грамотне формулювання до компетентнісного завдання повинно бути максимально простим, лаконічним та чітким. Наприклад:

- 1. Запиши словосполучення, де кожне слово починається з тієї ж літери.*
- 2. З'ясуй написання словникових слів іншомовного походження до певної теми.*
- 3. Склади своє резюме або портфоліо для отримання певної вакансії.*
- 4. Запиши інструкцію для проведення флешмобу.*
- 5. Підготуй документацію для туристичної поїздки класу.*

При підготовці компетентнісно орієнтованих завдань учителеві варто спланувати очікувані результати, це передбачає визначення орієнтовних правильних відповідей. Такі відповіді допоможуть об'єктивно оцінити роботи здобувачів освіти. Оцінки за виконані завдання варто зіставляти із вимогами навчальної програми з української мови для 10-11 класів, оцінювати навчальні досягнення здобувачів освіти під кінець вивчення певної теми або розділу на уроках української мови.

На етапі формування предметної компетентності – становлення впевненого мовця – компетентнісно орієнтоване завдання реалізує переважно діагностувальну та коригувальну функції, ефективним буде саме словесне оцінювання, вербальний коментар, аналіз правильних дій, помилок, що не було враховано, яку дію було виконано неуважно. На етапі підсумкового контролю педагог здійснює належне оцінювання виконаних завдань, яке виражається у визначенні рівня та позначки за 12-бальною системою.

Отже, виявлення результатів навчальної діяльності здобувачів повної загальної середньої освіти у форматі зовнішнього незалежного оцінювання розглядають як систему заходів, які відповідають змісту навчального матеріалу з української мови, охоплюють добір форм, прийомів і методів навчання, розробку спеціальних навчальних, зокрема, компетентнісно орієнтованих, завдань, які дозволять встановити рівень знань, умінь, навичок випускників ЗЗСО з предмета.

РОЗДІЛ 2. ПІДГОТОВКА ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 10–11 КЛАСАХ: РОЗМАЇТТЯ ФОРМ

2.1. Підготовка до ЗНО на уроках української мови в 10-11 класах

Головне завдання вчителя – учити вчитися, зробити так, щоб здобувачі освіти вміли та хотіли самостійно здобувати знання, тому наша позиція – учитель-помічник, учитель-партнер. Думаю, що цим і визначається вибір стратегії та тактики вчителя у системі підготовки до ЗНО, підходи до організації процесу взаємодії і зі здобувачами освіти, і з батьками.

Сьогодні педагогічна спільнота накопичила певний досвід проведення та підготовки до ЗНО. Процес цей трудомісткий. Для успішного складання іспиту з української мови в новій формі недостатньо грамотно писати, потрібно зрозуміти саму специфіку іспиту.

Підготовка здобувачів освіти до виконання тестових завдань, передбачених програмою з української мови, здійснюється насамперед за моделями, які розробило Міністерство освіти і науки України та УЦОЯО [25].

Тестова технологія оцінювання навчальних досягнень реалізується в три етапи:

- підготовка педагогів в теоретичному та практичному аспекті застосування тестової технології;
- організація заходів із застосуванням тестів;
- аналіз і корекція результатів тестування здобувачів освіти.

Спочатку педагоги здійснюють вибір чи самостійно розробляють комплекс тестових завдань. Основні вимоги до таких завдань – відповідність дидактичним цілям, висока валідність, багатоваріантність, побудова неправильних відповідей на основі типових помилок [18].

Далі вчителі ознайомлюються із процедурами та установками, правилами виконання тестових завдань, умовами оформлення роботи та демонстрацією

алгоритму виконання завдання.

Учителі при цьому повинні дотримуватися основних вимог до оволодіння методикою тестування – від простих завдань до складніших. Опанування кожної нової форми тестового завдання слід починати з детального ознайомлення з описом його виконання [36].

На третьому етапі виявляють типові та індивідуальні помилки. Аналіз результатів проводиться у формі, найбільш зручній для учителів та здобувачів освіти.

Учителю слід пам'ятати, що на завдання вибору правильної відповіді (одна з кількох варіантів) потрібно відводити близько хвилини, а на завдання для вибору кількох правильних варіантів чи збігів – півтори хвилини.

Потрібно навчати здобувачів освіти виконувати завдання не лише правильно, а й швидко, щоб запитання були максимально наближені до умов тестових завдань, як виконуватимуть випускники під час ЗНО. На цьому етапі вчителі повинні навчити здобувачів освіти користуватися алгоритмами виконання тестових завдань, різних за формою та складністю, аналізувати результати тестування, виявляти типові помилки й виявляти шляхи їхнього усунення. Також радять надавати здобувачам освіти покрокові інструкції, як коректно й ефективно виправляти ту чи ту помилку [36].

Розробляючи тестові завдання, учителі повинні врахувати, що складені запитання та варіанти відповідей мають бути урізноманітненими змістовно і формально, це допоможе запобігти одноманітності та забезпечить стійку та ефективну мотивацію здобувачів освіти.

Окрім обов'язкових завдань закритого типу, варто також подавати завдання відкритого типу для здобувачів освіти, які повинні самостійно написати відповіді зазначеного обсягу і змісту на запропоновані запитання [31].

Учителю слід пам'ятати, що основа завдання виражається переважно у формі стверджувальних речень, є максимально короткою, точною та однозначною, а варіанти відповідей – легкими для розуміння здобувачами освіти. Після речень, використаних у варіантах відповідей, не слід вказувати

прізвище автора, щоб не перевантажувати завдання зайвою інформацією та не відволікати від основного [17].

Пильна увага відводиться складнощам української мови, які завжди в учасників тестування викликали сумніви, і з'являлися таким чином помилки, як-от: «Дзвінки та глухі приголосні звуки», «Уподібнення приголосних звуків», «Рід невідмінюваних іменників», «Закінчення *-а, -я, -у, -ю* в родовому відмінку однини іменників II відміни», «Відмінювання числівників» тощо.

Серед різних програм, доречних для уроків української мови та підготовки до ЗНО, рекомендують звернути увагу вчителів та здобувачів освіти програму для тестування MyTestXPro. Це одна із найкращих інтернет-програм у сучасних умовах. Серед переваг MyTestX наведемо такі: безплатний доступ (<http://mytest.klyaksa.net>), легкість в інсталяції, досить зручний інтерфейс [8].

У підручнику «Українська мова (рівень стандарту)» для 11 класу (автори О. Заболотний, В. Заболотний, 2019 р.) [30] до кожного параграфу дібрано тестові завдання у форматі ЗНО, наприклад, після теми «Морфологічна норма» є сторінка із назвою «Готуємось до тематичного оцінювання»:

1. Неправильно утворено форму прикметника в рядку

А відповідальніше, більш холодна Б найголовніша, світліший В найприємніший, дорожчий Г розумніший, більш потужний

8. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово): *Життя — то (1) неповторна пісня, (2) яку треба вміти (3) проспівати, не збиваючись на фальш, (4) уникаючи різноголосся. (І. Цюпа).*

А форма дієслова (неозначена) Б форма дієслова (дієприкметник) В форма дієслова (дієприслівник) Г прикметник Д займенник Е сполучник

Відразу після мініперевірки вміщено корисні рубрики: «Антисуржик» (*правильно – чинне законодавство, неправильно – діюче законодавство*), «Корисно знати» (*узяти до уваги – узяти до відома*), «Говорімо правильно»: як читати дробові числівники (*1/2 – одна друга, 3/4 – три четверті, 5/2 – п'ять других*).

Підручник «Українська мова (профільний рівень)» для 11 класу (автори С. О. Караман, О. М. Горошкіна, О. В. Караман, Л. О. Попова, 2019 р.) [28] містить інструкцію, яка ознайомлює здобувачів освіти, як працювати із підручником, умовними позначками: «Буду я навчатись мови золотої» – читайте й запам'ятовуйте; «Практикум» – звертайте увагу, усно чи письмово потрібно виконувати вправу, інтернетні джерела допоможуть вам у вивченні мови, прислухайтеся до мовної думки; QR-код – користуйтеся електронною підтримкою до підручника (*посилання на тестові завдання онлайн*).

У підручнику в кінці кожної теми немає тестових завдань, на відміну від попереднього, оскільки це поглиблений (профільний) рівень вивчення української мови, то в кожному параграфі детально пояснюється матеріал, окрім цього, є посилання на онлайн-платформи для поглиблення знань учнів.

Детальніше розглянемо тему «Практична риторика. Добір матеріалу, його систематизація». Спочатку подано загальну теоретичну інформацію, також є QR-посилання на докладний теоретичний матеріал. Далі вміщено практикум, зокрема такі вправи [28]:

Вправа 145. Розгляньте таблицю. Чи заздалегідь підготовлений виступ відрізняється від імпровізованого? Спрогнозуйте ситуації, за яких можна виголосити підготовлену й імпровізовану промови.

<i>Заздалегідь підготовлений виступ</i>	<i>Імпровізований виступ</i>
<i>1. Почніть готуватися за кілька днів: це дозволить запам'ятати виступ.</i>	<i>1. Чітко сформулюйте тему й основну думку виступу.</i>
<i>2. Двічі-тричі прочитайте виступ перед дзеркалом.</i>	<i>2. Визначте тезу й аргументи (їх не повинно бути багато – 2–3).</i>
<i>3. Під час репетиції не «рвіть» текст на шматки, а читайте його повністю. Така тактика дозволяє відтворити ситуацію реального виступу.</i>	<i>3. Сформулюйте кілька вступних і заключних зауважень.</i>
<i>4. На невеличких аркушах (які буде</i>	<i>4. Якщо ще є час, подумайте про факти, цитати, приклади з історії або літератури, які зможете</i>

<p>зручно тримати в руках) можна записати необхідні відомості або ключові слова.</p> <p>5. Спробуйте «змалювати» портрет майбутньої аудиторії.</p> <p>6. Пам'ятайте: під час кожної репетиції ваш виступ буде звучати по-різному. Це добре, бо, можливо, один із варіантів стане вашим реальним виступом.</p>	<p>використати.</p> <p>5. Продумайте про переходи від однієї композиційної частини до іншої.</p> <p>6. Пам'ятайте: імпровізований виступ повинен бути коротким (не більше 5–7 хвилин), мати чітку структуру, бути зрозумілим для слухачів, а також яскравим й виразним.</p>
---	---

Вправа 146. Підготуйте виступ на одну із тем.

1. Виступ на святі останнього дзвінка: «А кожен фініш — це, по суті, старт» (Л. Костенко). 2. Виступ на засіданні гуртка української мови «Афоризми — перлини народної мудрості».

На домашнє завдання автори подають таку вправу 147: Доберіть із різних джерел матеріали до виступу на одну із тем: «Що означає повага?», «Життєві цінності сучасної молоді».

У підручнику «Українська мова (рівень стандарту)» для 11 класу (автор О. М. Авраменко, 2019 р.) [29] подано досить багато вправ та прикладів до кожної теми, зокрема в кінці вивченого матеріалу є тестові завдання:

Тема	Тест
Пунктуаційна помилка. Тире між підметом і присудком.	НЕ ТРЕБА ставити тире між підметом і присудком у реченні (розділові знаки пропущено) <i>А Грати словом долею грати. Б Душа не свита не одягнеш другу. В Щастя це трикутник а в нім три боки віра надія любов. Г Найбільш гірка отрута нашого морального буття безнадійність.</i>
Вставні конструкції.	Вставну конструкцію на позначення невпевненості, припущення вжито в реченні (розділові знаки пропущено)

	<i>А Не губіться прошу вас у морі людському! Б Слово честі мамо й тату буду менших доглядати! В Колись-колись Крим як відомо звався Таврія. Г Здається ж люди все у них людське але душа ще з дерева не злізла.</i>
Відокремлені обставини.	Одиничний дієприслівник НЕ ТРЕБА відокремлювати в реченні (розділові знаки пропущено) <i>А Лінивий спить сидючи а робить лежачи. Б Дзижчать параболі епох і догорівши догасають. В Акорди бабиного літа зітхнувши падають в траву. Г Відпочивши туристи йдуть до Яблунового перевалу.</i>
Стилістичне використання синонімів, антонімів паронімів.	Прочитайте речення <i>Коли буду я навіть сивою і життя піде мрякою, я для тебе буду красивою, а для когось, може, й ніякою.</i> Виділені слова є і <i>А антонімами Б синонімами В паронімами Г омонімами</i>
Етикетні жанри.	Небажаною є етикетна форма <i>А Доброго ранку! Б Доброго дня! В Добридень! Г Добри вечір!</i>
Дієслівні закінчення.	Помилку в написанні дієслівного закінчення допущено у варіанті <i>А бояться, боряться Б летимо, мостимо В аналізуєш, торгуєш Г печуть, товчуть.</i>

Аналізовані підручники науково та теоретично наповнені. На уроках української мови, особливо в 11 класі, потрібне ґрунтовне та детальне пояснення тем, особливу увагу варто звертати на матеріал, який перевіряють під час підсумкового тестування (ЗНО, тепер НМТ).

Отже, шкільне тестування може надати важливу інформаційну підтримку вчителям для організації освітнього процесу на уроках української мови, підвищення якості та ефективності методик і технологій, реалізації діяльнiсно

орієнтованого підходу до кожного здобувача освіти.

2.2. Самоосвітня діяльність здобувачів освіти з підготовки до ЗНО

У XXI столітті стало актуальним самонавчання або ж, наприклад, дистанційне навчання, адже в цей період здобувачі освіти розвиваються більше особисто, аніж у колективній роботі. Зараз отримати знання більш ефективно самотійно, для цього є багато ресурсів які можна використати для кращої результативності.

У сьогоденнішньому світі, коли швидкими темпами змінюється система цінностей та світоглядних позицій, самонавчання набуває нового звучання та нових можливостей. Суспільство завжди висувало і буде висувати все нові й нові вимоги. Для того, щоб бути компетентним у різних питаннях, потрібно, звичайно, знати більше, володіти інноваційними технологіями, мати знання про різні сфери суспільного життя, орієнтуватися в сучасному світі, який змінюється з шаленою швидкістю, потрібно постійно вчитися та оновлюватися. Саме тому одне з перших місць у досягненні бажаного рівня компетентності шляхом оновлення та постійного вдосконалення знань, умінь і навичок належить самонавчанню.

Самонавчання – це «потреба, яка захищає особистість від інтелектуального зубожіння, це усвідомлений процес пізнавальної діяльності» [9]. У час інформаційно-комп'ютерних технологій це є особливо важливим, оскільки сучасний здобувач – особистість, яка оригінально мислить, наділена потенційними здібностями, прагне досягти успіху. Тому для реалізації поставленої мети дуже важливим є розуміння потреби постійно самонавчатися та самовдосконалюватися [22].

Аналіз літератури і різних досліджень системи роботи з учнями щодо їхнього самотійного навчання свідчить про розвиток мотивації здобувачів освіти, бажання бути лідером та орієнтиром у світі сучасних змін. Як спрацювати на сучасному етапі реформування освіти в напрямку розвитку

бажання здобувачів освіти займатися самонавчанням, як це спрацьовує на користь самих здобувачів освіти?

Безперечно, в епоху гаджетів та зі збільшенням кількості нових технологій [22] і збільшенням населення планети потреба в самонавчанні зростає. Більше того, постає нагальна потреба займатися освітою впродовж усього життя, адже світ щоразу змінюється, на зміну одним професіям приходять інші, сучасні, нові, і своє місце під сонцем легше знайти, коли постійно відкриваєш горизонти нових знань. Тому освіта сьогодні не обмежується тільки класом, багато дослідників стверджують, що модель класної кімнати застаріла і не відповідає інтелектуальним потребам людей у такому взаємопов'язаному суспільстві.

Бути тим, хто самонавчається, стає популярним та все більш можливим завдяки масовим онлайн-курсам, онлайн-платформам, інтернет-енциклопедіям, більшій кількості коледжів та університетів, які пропонують курси онлайн та цікаві освітні платформи. Вивчення нової мови або отримання сертифіката для кар'єрного зростання може відбуватися, не виходячи з дому, у вільний час та у власному темпі. За низьких витрат ці методи навчання посягають на традиційні заклади освіти [10].

Самостійна підготовка до іспитів та проходження курсів онлайн може підвищити шанси випускника на вступ до закладу вищої освіти. Самостійне навчання, крім того, що воно є більш доступним і зручним, перевершує навчання в класі за ефективністю [2]. Самонавчання та традиційне навчання в класі доповнюють одне одного. Коли вони використовуються разом, вони допомагають здобувачам освіти краще вивчати та зберігати інформацію. Тож світ все більше звикає до переваг самонавчання.

Навряд чи класна кімната як освітній форум коли-небудь буде повністю замінена, оскільки переваги фізичного простору для співпраці з інтелектуальним та соціальним зростанням незаперечні, самонавчання, ймовірно, буде все більше інтегруватися в традиційні заклади освіти. Учні різного віку можуть виявити, що вивчення предмета, що цікавить, або вивчення

нових навичок у власний час і за низьку ціну, буде дуже корисним. Зрештою, відчуття свободи та самовизначення може прийти, коли ви самі є вчителем, оскільки вважається, що якщо люди починають з навчання того, чого вони дійсно хочуть, то ця жага знань пошириться на інші предмети.

Самонавчання вимагає дисциплінованості, високого рівня самоорганізації і спочатку може бути важко, але, як і будь-яке починання, з часом воно стає легшим і цінується більше самим здобувачем, який має тільки користь від такого навчання [32]. Самонавчання, якщо до нього підходити правильно, є дуже ефективним засобом навчання, тому воно може бути корисним, якщо використовується для підготовки до іспиту або самостійного вивчення абсолютно нового предмета чи опанування якоїсь нової галузі чи сфери науки.

Щоб самонавчання було успішним, існують поради, як це краще організувати: [34]

1. Реалістичні цілі. Встановлення для себе проміжних цілей, які реально вписуються у щоденне життя та інші обов'язки, важливе для формування звичок самонавчання. Ви можете налаштувати себе на успіх, призначаючи лише певну кількість параграфів для читання щовечора, коригуючи навчальне навантаження відповідно до того, яким є ваш графік протягом кожного тижня. Влаштовуйте собі інтелектуальну перерву щотижня, щоб ваш мозок відпочив.

2. Пошук свого методу навчання.

Існують різноманітні способи навчання, і важливо випробувати методи навчання, щоб знайти той, що працює для вас. Деякі здобувачі вважають ефективним читати вголос навчальний матеріал, іншим до вподоби вести нотатки, пишучи від руки, а не друкуючи. Знайдіть те, що вам найкраще підходить, і дотримуйтесь цього.

3. Повторення вивченого в той же день.

Зробивши нотатки в онлайн-курсі або прочитавши ще один розділ підручника, перегляньте ще раз весь новий матеріал, роблячи нотатки, практикуючи нові навички або перечитуючи розділ знову. Це може здатися виснажливим, проте займе короткий проміжок часу. Перегляд може допомогти в

довгостроковому засвоєнні матеріалу, тому зменшує потребу в зубрінні в майбутньому.

4. Короткі, але часті сесії.

Не робіть із навчання зтяжний марафон, розділіть матеріал за окремими питаннями чи підрозділами на серію коротких занять, влаштовуйте короткі перерви. Так ви недовго працюватимете з книгою чи комп'ютером, зможете зосереджувати, і ваш мозок легше засвоюватиме матеріал. Навчання короткими, частими сесіями є більш ефективним способом вивчення предмета та самоосвіти.

5. Навчальне середовище в порядку.

При дистанційному навчанні важливо створити комфортний навчальний простір. Сівши за письмовий стіл або стіл для самостійного навчання, проходження онлайн-курсу, ви зрозумієте, що готові до навчання, коли займете робоче місце.

Самостійне навчання є корисним інструментом для покращення будь-якого навчального досвіду [35], і коли ним оволодіватимуть і молодше, і старше покоління, це сприятиме новому, корисному досвіду, суттєвим перевагам у житті щодо соціалізації в сучасному світі. Незалежно від того, чи готуетесь до складання іспиту, чи самостійно вивчаєте новий матеріал через цікавість, самостійне навчання завжди відкриває нові можливості в академічній, професійній сферах та в щоденному житті. Бути новим, не таким, як учора, мислити на випередження, багато знати – місія сучасного жителя планети Земля. Право вибору за кожним із нас. Генрі Форд свого часу сказав: «Якщо ви думаєте, що здатні на це, ви маєте рацію, якщо ви думаєте, що не здатні, так само маєте рацію» [37], а Джемі Рон – всесвітньовідомий філософ бізнесу, який розробив стратегії діяльності Coca-Cola, I.B.N., XeroxGeneralMotors і був особистим бізнес-тренером Білла Гейтса, зазначав: «Формальна освіта допоможе вам вижити, а самоосвіта приведе вас до успіху. Знайте, ви спроможні знати більше, ви здатні до змін і завжди маєте рацію»[2].

Для підготовки до державної підсумкової атестації та зовнішнього

незалежного оцінювання можна використовувати посібник «ЗНО–2023. Українська мова та література» авторів О. Білецької та С. Витвицької, укладений відповідно до чинних програм з української мови та літератури для ЗЗСО та програми ЗНО.

«У посібнику подано теоретичні відомості з української мови, тренувальні вправи, 2108 тренувальних тестових завдань, відомості для написання розгорнутої відповіді, варіанти робіт у форматі ЗНО. Запропоновані в посібнику матеріали допоможуть повторити, узагальнити й систематизувати знання з української мови. Тестові завдання, подані в посібнику, відповідають за формою тестам, які використовуються під час проведення ЗНО» [27].

Матеріал, що стосується орфографії, подано за новою редакцією українського правопису (2019 р.). Питання, розбіжні в попередній і новій редакціях правопису, за роз'ясненнями МОН України, на ЗНО до 2024 р. не виноситимуться.

Розглянемо кілька варіантів завдань із розділу «Фонетика. Графіка» для підготовки [27]:

Підкресліть слова, у яких букви я, ю, є позначають один звук.

Шукання, єхидна, ялина, духмяний, арф'яр, євро, черв'як, медвяний, рутвяний, бляха, гілля, суддя, мотуззя, Євразія, кар'єр, ярмо, рюмсати, трюм, крапля, Єреван, єфрейтор, Юда, Люм'єр, ювелір, помістя, ключ, клямка, матір'ю, вим'я, ячня, стайня, ячмінь, сюрреалізм, Єрусалим, юка, збіжжя, нюх, брюки, Єрихон, Ямайка.

Затранскрибуйте подані слова.

Голубка, пісня, кишенья, дзига, кожух, казка, дуб, гриб, вогко, мряка, сміється.

Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка.

А під'їзд, ялина, поїзд, ємний

Б мати, серпень, риба, ранок

В ясність, мило, яшма, пюре

Г береза, рима, шерсть, брат

Д миша, трясовина, нянька, життя
Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка.
А ремінець, приклад, сміється, крона
Б стрілець, камінь, стілець, Умань
В мрія, об'єм, колія, єретик
Г незнайко, пройма, кайма, гойдалка
Д збіжжя, насіння, моховиння, гілля

Умовні позначення допоможуть краще організувати навчальну діяльність та узагальнити знання з кожного розділу. Наприклад, «Чек-лист» на початку кожної нової теми допомагає налагодити підготовчу роботу, після кожного виконаного завдання або пройдені теми «пташкою» можна позначити опрацьований матеріал; «Прокачай мізки!» – це повторення теоретичного матеріалу з різних тем, матеріал подано в таблицях, схемах, із прикладами; «Мій словничок» – тут подано різноманітні мінісловники: наголосів, синонімів, омонімів, іншомовних слів, фразеологізмів тощо; «Онлайн-контроль» – це QR-код, за допомогою якого можна перейти відразу на онлайн-формат тесту.

Отже, запорукою вдалого складання ЗНО є не тільки навчання в школі, але й самоосвіта. Щоб удосконалити свої знання, потрібно максимально використати здібності, уміння планувати час, у цьому вдало допоможе додаткова література та онлайн-платформи.

2.3. Підготовка до ЗНО з використанням інформаційно-комунікаційних технологій

Наразі дослідження, що стосуються методики організації і проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень з української мови випускників, набули надзвичайної актуальності [13]. Це пов'язано, зокрема, з тим, що тест ЗНО з української мови є обов'язковим в системі державної підсумкової атестації. Сучасний стан розвитку освіти передбачає використання комп'ютерних технологій, які є основою інформаційних засобів навчання. В

умовах збільшення кількості та об'єму інформації, навчальні підручники не здатні швидко й ефективно виконувати такі освітні завдання, як оновлення змісту освіти, забезпечення особистісно орієнтованого навчання та розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності [16, с. 96]. Учителі відчували раніше певні труднощі в пошуку індивідуального підходу до кожного учня. Почавши застосовувати комп'ютерні мережі і онлайнві дидактичні засоби, заклади освіти мають змогу презентувати нову інформацію, закріплювати чи систематизувати її так, щоб задовольнити освітні запити кожного здобувача.

Швидке поширення й оновлення інформаційно-комунікаційних технологій – це один з чинників, що визначає розквіт світового суспільства у двадцять першому столітті. Спільнота перебуває в постійному русі, прагнучи побудувати інформаційне соціальне середовище, де інформатизація та науково достовірні знання посідатимуть чільне місце. Активний розквіт інформаційних технологій та їхнє широке застосування в різноманітних царинах спричинив важливість і затребуваність формування інформаційної культури здобувачів освіти [6, с. 12].

Сьогодні Інтернет все активніше інтегрується в освітній процес українських закладів загальної середньої освіти. Досвідчені вчителі-інноватори активно впроваджують інформаційні технології на уроках української мови, широко використовуючи освітні можливості Всесвітньої павутини [21].

Мережа Інтернет дає змогу використовувати різноманітні сайти, програми для підготовки до ЗНО. Така підготовка дозволяє в режимі реального часу пройти тест з відповідного предмета, зокрема, і української мови [33]. Таким чином можна перевірити свій рівень знань, готовність до проходження тесту ЗНО, перевірити швидкість виконання завдань різного типу та складності, оскільки проходження тесту може бути обмежене в часі для більшої наближеності до реальних умов. Недоліком такого способу підготовки є не завжди коректно складені тести і сумнівна правильність відповідей. Також деякі сайти мають вимагають оплати послуг, що також знищує їхню ефективність [13].

Урізноманітнити підготовку до зовнішнього незалежного оцінювання сьогодні дозволяють безліч онлайн-ресурсів. Розглянемо кілька онлайн-курсів з української мови.

Студія онлайн-освіти «Лайфхаки з української мови» [26]. Курс побудований у формі практичних порад, охоплює всі розділи лінгвістики: від фонетики до стилістики. Ресурс був створений за допомогою мнемотехніки, яка дозволяє запам'ятовувати багато інформації, формуючи асоціативні зв'язки між елементами.

«iLearn: Безкоштовні вебіари для підготовки до ЗНО» [38]. Безкоштовна гейміфікована платформа для підготовки до ЗНО та для всіх, хто бажає навчатися. «Усе почалося зі співпраці з інтернатом у Чернігівській області, де ми проводили для дітей Skype-уроки з учителем математики, щоб підготувати їх до ЗНО. Результати занять нас вразили: діти вступили до КНЕУ на бюджет. Саме тоді ми вирішили зробити цю програму всеукраїнською і доступною кожній дитині», – зазначають розробники онлайн-платформи [38].

«Освіторія» [19]. Сьогодні платформа містить безкоштовні вебіари, онлайн-курси та тестові завдання з української мови і літератури, математики, історії України, англійської мови, а також блок профорієнтації. Усі матеріали доступні цілодобово та безоплатно. А за навчання (перегляд вебінарів, онлайн-курсів і виконання завдань) нараховуються вчібакси – віртуальні монети, які можна витрачати на апгрейд свого віртуального героя.

«Prometheus» [44]. Курси підготовки до ЗНО на платформі Prometheus були створені спільно з Міністерством освіти і науки України. Під час навчання на цій платформі здобувачі освіти поглиблюють та закріплюють отримані знання, уміння й навички зі шкільного курсу української мови та літератури. Курс поділено на окремі теми. Кожна з них містить блоки або підтеми, які відповідають програмі ЗНО та засновані на досвіді попередніх років. До уваги абітурієнтів – відеолекції з кожної підтеми, презентація та реферат. Вони розміщені під відео. Ці матеріали доступні для завантаження та перегляду, що значно спрощує підготовку та дозволяє переглянути матеріали ще раз перед

іспитом.

«ZNOClub» [50]. На цьому порталі містяться теоретичні та практичні матеріали з усіх предметів. Також тут можна стати журналістом ЗНО – написати статтю чи поради, стати модератором форуму, вести блог про ЗНО, спілкуватися на форумі, ставити вподобання та коментувати статті.

«ZNO.UA»[49]. Це один із способів дистанційно готуватися до ЗНО, для навчання обирають групу в онлайн-форматі. Перевага – наявність групових прямих трансляцій, де є можливість безпосереднього контакту з іншими учасниками навчання. Групі нараховує до 10–15 охочих, які в режимі реального часу працюють з викладачем, хоча він їх не бачить. Спілкуватися можна в чаті. Передбачено виконання домашніх завдань і завдань для перевірки набутих знань. Заняття з кожного предмета проводять двічі на тиждень тривалістю дві години. Вартість блоку навчання – 2 250 грн. Організатори пропонують відвідати пробне безплатне заняття, щоб зрозуміти, чи влаштовує цей формат здобувача освіти.

Заслуговують на увагу й додаткові цифрові ресурси, зокрема мобільні додатки.

«Мова ДНК нації» [15]. Додаток допомагає вивчити правила та особливості української мови, позбутися помилок, містить поради щодо вдосконалення письма та мовлення, існує розділ для дітей із грамотними цитатами та вибором правильної відповіді. Усі матеріали подано в наочній формі та з гумором. Персонаж у вигляді смішного язичка – Лепетуна – дотепно ілюструє те чи те правило. Це сприяє ефективному сприйняттю та запам'ятовуванню.

«LearningApps.org» [42]. Інтерактивний додаток з української мови, який допоможе краще засвоїти теоретичний матеріал у вигляді цікавих онлайн-ігор. Тренажер містить багато готових вправ, укладений учителями України. Можна обирати тему та виконувати завдання, після чого побачити кількість правильних відповідей та свої помилки.

«ЗНО 2021» [7]. Одним з найоптимальніших додатків, які надають

можливість проходження тестів онлайн, є «ЗНО 2021», створений Вадимом Клименком У додатку використовуються тестові завдання «Українського центру оцінювання якості освіти». Легка навігація дозволяє швидко знаходити потрібне та керувати процесом тестування. Також у застосунку містяться теоретичні матеріали для тестування, нормативні документи з сайту УЦОЯО, тести для проходження онлайн, складені за матеріалами минулорічних тестів, особисті поради автора.

Про доцільність та ефективність використання засобів ІКТ у підготовці здобувачів освіти до ЗНО, звичайно, можна говорити лише після того, як учні його пройдуть. Якщо вчитель спостерігає позитивну динаміку в роботі школярів, як наслідок, бачить підвищення активізації навчальної діяльності, мотивації до навчання, то головне завдання – використати всі способи, засоби та методи навчання для досягнення спільної мети – досягнення найкращого результату [6].

Як показало опитування українських випускників, більшість з них при підготовці до ЗНО обирають поєднання електронних засобів навчання та друкованих посібників [30]. Частина здобувачів освіти віддають перевагу підготовці до іспитів з репетиторами або офлайн-заняттям. Інша частина позитивно ставиться до використання електронних засобів навчання під час підготовки до іспитів, найпопулярнішими з яких є онлайн-екзаменаційні платформи та відеоуроки на YouTube.

Окрім класичних варіацій підготовки до ЗНО, тобто сайтів із завданнями, знайти цікаві та доступні акаунти можна в соціальних мережах, як-от: Instagram, Facebook, TikTok і, звісно ж, YouTube.

Найпоширеніша соціальна мережа сьогодення – це інстаграм. Там можна знайти будь-яку потрібну інформацію в різних варіаціях: у сторіс, дописах, відео, прямих ефірах тощо.

Розглянемо декілька профілів, які стануть у пригоді під час підготовки до ЗНО з української мови:

@zno_natali (ЗНО на 190+ українська) – магістр філології, «навчаю так,

як хотіла б, щоб навчили мене», 4187 учнів за 7 років досвіду [47]. У профілі є безліч корисних дописів, зокрема пам'ятки із правильним наголошуванням слів, правописом складних слів, відмінності між парами слів («*Яка різниця між будь ласка і прошу?»»). Також є рубрика «Вивчаємо фразеологізми разом з ...» (щоразу це відома людина, наприклад, Ілон Маск), рубрика «Говоримо українською» (стірка – прання). У збережених історіях є декілька тем:*

- наголоси (тут збережено всі правильні наголоси в словах: *асиметр**І**я, багатораз**О**вий, вид**А**ння, в**И**падок, горош**И**на тощо);*

- суржик (*опит – досвід, бумага – папір, карандаш – олівець, стелька – устілка);*

- грамотно (прикладі правильного слововживання, наприклад: *здавати іспит – складати іспит; чіпси – чипси; хобі, група, бароко, колектив; тонна, ванна, манна, брутто);*

- результати (у цих історіях Наталя ділиться результатами учнів, усі, до речі, отримували максимум балів).

@znoona200 (Готуємо до ЗНО із 117 на 197) – курси, конспекти, НМТ 2022: 150 двістібальників, 9 років досвіду [46]. У профілі близько 1,5 тисячі постів із корисною інформацією про ЗНО, НМТ та українську мову. Різноманіття постів поділяється на рекламу (платні та безкоштовні марафони, акаунт з конспектами з української мови та літератури, курси), тут також є рубрика із наголосами, вона називається «Запам'ятайте 1/15 всіх наголосів на ЗНО за одну хвилину» (*відвезт**И**, віднест**И**, донест**И**, нест**И**, привезт**И**, тощо*). В актуальних історіях збережена інформація про курси, конспекти, історії з життя, знайомство з командою і також відгуки учнів.

@katya_znohub_ukr (Якісна підготовка до ЗНО з української мови) – 3 роки досвіду підготовки до ЗНО, студентка КНУ ім. Тараса Шевченка, власний бал – 199,5; кодове слово «МОВА» для того, щоб в особистих повідомленнях отримати детальну інформацію про курс до ЗНО-2023 [40]. Акаунт насичений та різнобарвний. У профілі є особисті фото, що дає можливість ближче познайомитись із власницею акаунту. Поширена рубрика

«Як правильно?» (наприклад «Як правильно позначати час на ЗНО?»), пости про загальні поняття НМТ («Що потрібно знати про наголоси на НМТ», «Що треба знати про складноірядне речення на НМТ») тощо. Актуальні історії наповнені відгуками учнів, інформацією про себе, поясненнями загальнонавчаних помилок (наприклад, *без двадцяти сім* – калька з російської мови, правильно ж – *за двадцять сьома*), тести.

Узагалі, інстаграм – це платформа не лише для гарних фото, але й для навчання. Там можна швидко знайти аудиторію, встановлювати зв'язок із учнями (або ж батьками), є багато безплатних акаунтів, але деякі з них за окрему плату надають доступ до поглибленого курсу із предмета.

Також можна рекомендувати групи в соціальній мережі «Фейсбук» із корисними публікаціями, відео та тестами. Якщо фейсбук – це більше комп'ютерно орієнтована мережа, то інстаграм – мобільно орієнтована (хоча вони обидві працюють на мобільних пристроях, у другій читабельний текст, різноманітніші публікації, цікаві інтерпретації тестів, пам'яток та правил).

Популярними також є платформи «ТікТок» та «Ютуб», тут здебільшого переважає відеоконтент із деталізацією правил, розбором речень, прямими ефірами. Різниця між цими мережами одна – у ТікТок відео можуть бути від 15 секунд до 3 хвилин, а у Ютуб – відео тривають і до однієї години.

Платформа	Акаунт	Характеристика
YouTube	ZNOUA 168 тисяч підписників	Корисний канал при підготовці до ЗНО: відеоуроки, лекції, анонси освітніх подій.
YouTube	ЗНОХАБ: онлайн-школа підготовки 15,2 тисячі підписників	Онлайн-школа, яка вже третій рік якісно готує до ЗНО з найважливіших предметів. Кожен викладач – професіонал справи, який з радістю допоможе скласти ЗНО на 195+.

YouTube	На всі двісті 132 тисячі підписників	Відеоуроки, тематичні тести під відео.
YouTube	Катерина Лепська 60,3 тисячі підписників	Переважно матеріали з української літератури, як-от: перекази творів, огляди книг, які можуть зацікавити сучасного читача.
YouTube	TURBO ZNO 16,1 тисячі підписників	Це онлайн-школа, де можна знайти безліч безкоштовних матеріалів для підготовки до екзаменів: доступні вебінари, розважальні відео, чек-листи, тематичні марафони.
TikTok	ZNO official 45,5 тисячі підписників	Усе про вступ до університету, ЗНО, як до нього підготуватися.
TikTok	ZNO Natali 54,9 тисячі підписників	«Навчаю так, як хотіла б, щоб навчали мене».
TikTok	ZNOINUA 25,6 тисячі підписників	Українська мова та література від філологині Вікторії Радзіховської.

В інтернеті можна знайти безліч онлайн-платформ, зокрема сайтів, які надають послуги за оплату. Додатково вони додають посібники, ментальні карти (з допомогою яких можна легше засвоїти вже пройдений матеріал), онлайн-уроки із менторами на різних платформах (Zoom, Google Meet, Discord). Незважаючи на це, у мережі можна знайти сайти та додаткові платформи, наповнені безплатним матеріалом, аби підготуватись до ЗНО.

Назва сайту	Приклад тестів
ZNO osvita (Тема «Фонетика. Графіка. Орфоепія») [48]	Правильно підкреслено літеру на позначення наголошеного звука в слові <i>А олень Б колесо В читання Г випадок</i>

<p>Online test pad (Тема «Фразеологізми: тлумачення, синонімічні, антонімічні») [43]</p>	<p>Виберіть тлумачення фразеологізму «ні гаряче ні зимно» <i>А ніколи Б рано В байдуже Г мовчки</i></p>
<p>Learning ua (Тема «Пряма мова») [41]</p>	<p>Де правильно перетворена пряма мова на непряму «Ліна дивувалася: «Чому це, – питає, – я маю видавати чужі секрети?» <i>А Ліна здивувалася й запитала, чому це вона має видавати чужі секрети. Б Чому це я маю видавати чужі секрети, запитала Ліна, здивувавшись. В Ліна здивувалася, питає: чому це я маю видавати чужі секрети? Г Ліна здивувалася й питає: чому це я маю видавати чужі секрети?</i></p>
<p>InzoTest info (Тема «Прислівник. Службові частини мови. Вигук») [39]</p>	<p>Разом треба писати всі прислівники рядка <i>А на/пам'ять, на/відмінно, на/завжди</i> <i>Б мимо/волі, на/двоє, в/основному</i> <i>В без/вісти, о/півночі, с/пересердя</i> <i>Г на/вмисне, чим/скоріш, на/жаль</i></p>
<p>SvitSlova (Тема «Дієприслівниковий зворот») [45]</p>	<p>Редагування потребує речення <i>А Пакуючи валізи, має бути написаний докладний перелік необхідних під час поїздки речей.</i> <i>Б Більшість мандрівників, збираючись у подорож, дбає про проїзні документи на потрібний транспорт.</i> <i>В Заздалегідь придбавши квитки, подорожувальники матимуть більше часу для ретельної підготовки до мандрівки.</i> <i>Г Дослухавшись до порад досвідчених мандрівників,</i></p>

		<i>можемо спланувати поїздку з урахуванням власних уподобань.</i>
ДисКурс «Наказовий дієслова») [5]	(Тема спосіб	Оберіть правильне написання (<i>виконуючи цю вправу, не забувайте про Кафе “Птах”</i>) <i>А зкинути Б стерти В сидіти Г зхил</i>

Якщо немає доступу до комп'ютерних версій сайтів або ж до мережі Інтернет, на смартфон можна завантажити безліч додатків, які в телефонному режимі швидко допоможуть оглянути та вивчити матеріал, наприклад, «Українська мова з LENGО», «ЗНО тести», «Моє ЗНО», «Просте ЗНО», «Складу ЗНО». Усі додатки мають приємний інтерфейс, доступні для усіх гаджетів, наповнені різноманітними тестами, клоуз-картками тощо.

Будь-який вид навчання і самонавчання добре впливає на розвиток здобувача освіти та його особистості. Навчаючись у школі, учні отримують базові знання, проте для вдосконалення умінь, навичок потрібно додатково навчатись та збагачувати знання, бути обізнаним щодо нововведень, сучасних можливостей, які стосуються галузі освіти.

ВИСНОВКИ

Отже, у результаті реалізації завдань нашого дослідження ми дійшли таких висновків, що оцінювання – це певна система, яку використовують для визначення навчальних успіхів здобувачів освіти. Оцінка може втілюватися в декількох варіаціях, як-от: усній (може бути індивідуальне, групове та фронтальне опитування), письмовій (самостійна або контрольна робота, тестування), цифровій (частіше тестування в електронному форматі). Оцінюванню підлягає насамперед мовленнєва діяльність учнів (аудіювання, говоріння, читання, письмо), для цього використовують 12-бальну шкалу, яка передбачає чотири рівні: початковий, середній, достатній та високий.

За останні роки найвагомішою реформою в середній освіті було введення зовнішнього незалежного оцінювання. Результати навчальної діяльності здобувачів освіти у форматі ЗНО розглядають більше як систему заходів, що відповідають визначеному стандарту змісту навчального матеріалу з української мови.

На уроках української мови в старших класах досить широко використовують тестування. Тестові завдання різних типів можливо застосовувати як основний і додатковий матеріал для вивчення тієї чи іншої теми. Це надає вагому інформаційну підтримку вчителям для організації освітнього процесу на уроках української мови в 10–11 класах. Варто зауважити, що під час розробки тестових завдань учителі повинні враховувати, що питання та відповіді до них мають бути різноманітні за змістом та формою. Така форма перевірки знань здобувачів освіти повинна бути різноманітною, тобто тестові завдання мають бути не тільки закритого типу, але й відкритого: учні самостійно повинні написати відповіді на запропоновані запитання.

Задля хорошого результату варто звертати увагу не тільки на класичний формат підготовки до ЗНО, а й на інноваційний, із використанням сучасних технологій. До класичного формату належать уроки в ЗЗСО, посібники, заняття з репетитором, а серед інноваційних можна викремити соціальні мережі (Instagram, Facebook, YouTube, TikTok), різні онлайн-платформи («Мова ДНК

нації», «ZNO.UA», EdEra), достатньо наповнені практичним та теоретичним матеріалом.

Для підготовки також можна обрати самонавчання, воно допомагає організувати свій час, створювати особливу атмосферу для вивчення матеріалу. Часто самонавчання дає кращі плоди, аніж зазубрювання матеріалу в школі чи з репетитором. Самоосвіта – це не тільки завчання вже отриманої інформації, це відкриття нових онлайн-платформ для вдосконалення вмінь. Таке навчання не має жодних вимог до учня, у цьому випадку він сам на сам вирішує всі поставлені задачі, у разі складнощів самостійно шукає і робить правильні узагальнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балакірева О. М., Міщенко М. Д., Яременко О. О. Аналітичний звіт «Ставлення молоді до впровадження системи єдиного тестування випускників середніх закладів освіти». Центр соціальний моніторинг спільно з українським Інститутом соціальних досліджень, 2002.
2. Грицюк Т. В. Організація професійного саморозвитку вчителя у міжтестастійний період. Збірник наукових праць. Хмельницький, 2015. С. 38–44.
3. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п> (дата доступу 11.11.2022).
4. Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1095-2004-п#Text> (дата доступу 20.11.2022).
5. Дискурс URL: <https://dyskurs.net/> (дата доступу 20.09.2022).
6. Доцільність та ефективність використання ІКТ при підготовці учнів до ЗНО. URL: http://vyznycaschool.at.ua/publ/storinka_pedagoga/prirodnichniki/docilnist_ta_efektiivnist_vikoristannja_ikt_pri_pidgotovci_uchniv_do_zno/5-1-0-32 (дата доступу 12.04.2022).
7. ЗНО 2021. URL: <https://zno-ua.net/> (дата доступу 19.04.22).
8. Інформаційні технології в навчанні. К.: Видавнича група ВНУ, 2006. 240 с.
9. Коломієць Б. Педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. *Витоки педагогічної майстерності*. 2018. Випуск 22. С. 100–103.
10. Концепція «Нова українська школа». Київ, 2016. 40 с.
11. Локшина О. І. Моніторинг якості освіти: світовий досвід. *Педагогіка і психологія. Вісник АПН України*. 2003. № 1. С. 108–116.
12. Лукіна Т. О. Моніторинг якості освіти: теорія і практика К.: Вид. дім «Шкільний світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. 128 с.

13. Мазур А. В. Підготовка до ЗНО з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. *Студентський альманах*, 2022. Випуск 8. С. 36–41.
14. Методичні рекомендації URL: <https://naurok.com.ua/kriteri-ocinyuvannyanavchalnih-dosyagnen-uchniv-5-11-klasiv-z-ukra-nsko-movi-ta-literaturi-217172.html> (дата доступу 08.03.2022).
15. Мова ДНК нації. URL: <https://ukr-mova.in.ua/> (дата доступу 02.09.2022).
16. Мокрогуз О. П. Інноваційні технології на уроках історії Харків, Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2007. 192 с.
17. Морзе Н. В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій. К.: Видавнича група BVH, 2008. 352 с.
18. Ожогін В. Я. Технічні засоби в навчальному процесі. Інформаційні властивості і ергономічні особливості застосування. К.: Вища школа, 1984. 194 с.
19. Освіторія медіа. URL: <https://osvitoria.media/experience/for-the-lesson/> (дата доступу 02.09.2022).
20. Пентиліук М. І. Педагогічні умови виховання мовної особистості учнів середньої школи засобами української мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2015. Вип. 57. С. 154–160.
21. Пентиліук М. І., Окуневич Т. Г. Сучасний урок української мови. Харків, Основа, 2007. 176 с.
22. Петрович С. Д. Психолого-педагогічні аспекти впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій навчання у ВНЗ I–II рівнів акредитації. *Нові технології навчання: наук.-метод. зб.* К., 2006. С. 85–87.
23. Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1312-2005-п#Text> (дата доступу 20.11.2022).
24. Розробки уроків з української літератури для 11 класу (I семестр). *Бібліотечка «Дивослова»*. 2011. № 9. С. 62–74.

25. Садкіна В. І. 101 цікава педагогічна ідея. Як зробити урок. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 88 с.
26. Студія онлайн-освіти EdEra «Лайфхаки з української мови» URL: <https://www.ed-era.com/courses/> (дата доступу 10.11.2022).
27. Українська мова ЗНО 2023. Комплексне видання + ДПА URL: <https://zno-books.com.ua/ua/book/ukrayinska-mova-zno-2023-kompleksne-vidannya-dpa-bilecka-o-pidruchniki-i-posibniki-kupiti/64> (дата доступу 20.11.2022)
28. Українська мова (профільний рівень) 11 клас, С. О. Караман, О. М. Горошкіна, О. В. Караман, Л. О. Попова, 2019 р. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/01-ukrainska-mova-11-klas/ukrainska-mova-profilnii-riven-pidruchnyk-dlia-11-klasu-zzso-karaman-s-goroshkina-o-karaman-o-popova-1.pdf> (дата доступу 18.11.2022).
29. Українська мова (рівень стандарту) 11 клас, О. М. Авраменко, 2019 р. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/01-ukrainska-mova-11-klas/gramota-ukr-mova-11-sait.pdf> (дата доступу 18.11.2022).
30. Українська мова (рівень стандарту), 11 клас, О. Заболотний, В. Заболотний, 2019 р. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/01-ukrainska-mova-11-klas/zabolotnyy-umbrukr-p-11ukr-091-18-s.pdf> (дата доступу 18.11.2022).
31. Уліщенко А. Комп'ютер і вивчення словесності. Корисні поради. *Дивослово*. 2006. № 10. С. 7–11.
32. Умецька Н. Медіаосвіта – сучасна педагогічна технологія. *Відкритий урок*. 2010. № 2. С. 14–15.
33. Федоров В. Д. Менеджмент закладу освіти, менеджер закладу освіти: психологічні засади. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2004. 286 с.
34. Шелехова Г. Використання комп'ютерних технологій на уроках української мови. *Українська мова і література в школі*. 2006. № 5. С. 4–5.
35. Школа майбутнього. *Сучасна школа України*. 2004. № 10. С. 22–25.

36. Щурова Т. В. Готуємося до творчого завдання. Х.: ТОВ «Українська книжкова мережа», 2010. 64 с.
37. Яким бути директору Школи майбутнього (Школа Аристова) – URL: https://biz.ligazakon.net/news/187073_yakoyu-ma-buti-ukrainska-shkola-maybutnogo (дата доступу 13.11.2022)
38. iLearn: Безкоштовні вебінари для підготовки до ЗНО URL: <https://ilearn.org.ua/> (дата доступу 17.11.2022).
39. InzoTest Info URL: <https://www.iznotest.info/ukrayinska-mova-i-literatura/> (дата доступу 20.09.2022).
40. Katya ZNO hub URL: https://instagram.com/katya_znohub_ukr?igshid=YmMyMTA2M2Y= (дата доступу 17.11.2022).
41. Learning Ua URL: <https://learning.ua/mova/> (дата доступу 20.09.2022).
42. LearningApps URL: <https://learningapps.org/> (дата доступу 17.11.2022).
43. Online test pad URL: <https://onlinetestpad.com/ua/tests/ukrainian/zno> (дата доступу 20.09.2022).
44. Prometheus URL: <https://edx.prometheus.org.ua/login> (дата доступу 17.11.2022).
45. Svit Slova URL: <https://www.svitslova.com/testing/trenavalni-testy.html> (дата доступу 20.09.2022).
46. ZNO na 200 URL: <https://instagram.com/znoona200?igshid=YmMyMTA2M2Y=> (дата доступу 07.11.2022).
47. ZNO Natali URL: https://instagram.com/zno_natali?igshid=YmMyMTA2M2Y= (дата доступу 07.11.2022).
48. ZNO osvita URL: <https://zno.osvita.ua/ukrainian/> (дата доступу 20.09.2022).

49. ZNO.UA URL: <https://zno.ua/online.html> (дата доступу 08.11.2022).
50. ZNOClub URL: <https://znoclub.com/> (дата доступу 08.11.2022).

Виконала студентка
2 курсу групи МФіл-62у
« ____ » _____ 2022р.

Підпис

А. В. Мазур
Ініціали, прізвище

Робота допущена до захисту:
завідувач кафедри
к. філол. н., доцент
« ____ » _____ 2022 р.

Підпис

Л. В. Павлішена
Ініціали, прізвище